

Bijlage 2:  
Beleidskader



## **Europees beleid**

Op Europees niveau kunnen beleidsvoornemens van belang zijn voor de landelijke gebieden in Nederland. In de regel is dergelijk beleid vertaald in het landelijke c.q. provinciaal beleid. Toch is aandacht voor enkele specifieke punten van belang.

### **Milieu**

Op Europees niveau worden meerdere milieuriichtlijnen uitgevaardigd, die zijn of worden verwerkt in de eigen wet- en regelgeving. Van belang voor de agrarische sector zijn in het bijzonder:

- de regelgeving gericht op de productie van veilig voedsel voor de mens;
- het diergezondheidsbeleid;
- het beleid voor melkprijzen en quotaregeling;
- het marktordeningsbeleid voor graan, suiker en aardappelen;
- de Europese nitraatrichtlijn, gericht op bescherming van de bodem. De doorwerking van deze richtlijn betekent dat eisen worden gesteld aan de individuele landbouwers met op bedrijfsniveau een beheersing van de in- en uitstroom van mineralen;
- de Europese milieueffectrapportage (mer). De implementatie van deze richtlijn betekent dat er meer individuele beoordelingen op de noodzaak van een mer moeten plaatsvinden. Voor gemeenten betekent dit dat er meer activiteiten mer-beoordelingsplichtig zijn.

### **Natuur**

Op Europees niveau is afgesproken dat de achteruitgang van de biodiversiteit in 2010 is gestopt. Daartoe wordt gewerkt aan het tot stand brengen van een netwerk van beschermde natuurgebieden: Natura 2000. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn. Natura 2000-gebieden worden aangewezen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitat-richtlijn.

De Vogelrichtlijn is in 1979 voor alle lidstaten binnen Europa van kracht geworden (tegelijkertijd en in onderlinge samenhang tot stand gekomen met de Conventie van Bern). De richtlijn bevat voorschriften en maatregelen ter bescherming van de bedreigde Europese vogelsoorten. Een belangrijke maatregel is het - door de lidstaten - aanwijzen van speciale beschermingszones. Dit betreft de gebieden die voor de instandhouding van de in de bijlage van de Vogelrichtlijn genoemde soorten het meest geschikt zijn. De Nederlandse regering heeft de Vogelrichtlijngebieden aangewezen in maart 2000. Voor niet in de bijlage genoemde en geregeld voorkomende trekvogels kunnen eveneens hun broed-, rui- en overwinteringsgebieden en hun rustplaatsen in de trekzones aangewezen worden.

De Habitatrichtlijn is in 1992 door de EG vastgesteld. Zij sluit aan bij de Conventie van Bern en bij de EG Vogelrichtlijn. De doelstelling en het instrumentarium reiken echter duidelijk verder. Doelstelling is de bescherming van planten en dieren (behalve vogels) en hun leefgebieden (habitats). Zo draagt deze richtlijn bij aan het waarborgen van de biodiversiteit door natuurlijke habitats en aan het in standhouden van de wilde flora en fauna. De lidstaten dragen een lijst van op hun grondgebied aanwezige beschermingswaardige habitats voor aan de Europese Commissie, onder vermelding van de soorten uit bijlage II van de richtlijn. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen prioritaire en niet-prioritaire soorten. Op basis van deze gegevens stelt de Commissie een lijst van gebieden van communautair belang vast. De lidstaten dienen deze gebieden zo spoedig mogelijk als speciale beschermingszone aan te wijzen. Het moment van plaatsing op de communautaire lijst is echter al bepalend voor het van toepassing zijn van de bepalingen uit de richtlijn.

In de praktijk overlappen de beschermingszones van Habitat- en Vogelrichtlijn en de gebieden die onderdeel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) elkaar voor een groot deel.

Voor alle Natura 2000-gebieden moet op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 voor de provincie/ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie een beheerplan worden vastgesteld. Dit moet gebeuren binnen drie jaar na aanwijzing van het gebied als Natura 2000-gebied of binnen drie jaar na inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 als het gebied reeds vóór de inwerkingtreding was aangewezen als Natura 2000-gebied. De Habitatrictlijn verplicht Nederland de habitattypen en soorten waar Nederland mede verantwoordelijkheid voor draagt in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Om dit te bereiken heeft Nederland daarvoor instandhoudingsdoelstellingen gedefinieerd. Het beheerplan werkt de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied verder uit in ruimte en tijd. Het beschrijft de resultaten die bereikt dienen te worden om het behoud of het herstel van deze natuurlijke habitats en soorten mogelijk te maken. Het beheerplan geeft een overzicht op hoofdlijnen van instandhoudingsmaatregelen die in de planperiode genomen moeten worden om de beoogde resultaten te behalen. Tenslotte gaat het beheerplan in op bestaand gebruik en geeft inzicht hoe met externe werking omgegaan moet worden. Beheerplannen hebben een looptijd van maximaal zes jaar en worden opgesteld onder het bevoegd gezag van de provincie.

### Archeologie

In 1992 werd het Europese Verdrag van Malta ondertekend door een groot aantal EU-landen, waaronder Nederland. Doelstelling van dit verdrag is de veiligstelling van het (Europese) archeologische erfgoed. Dit moet met name gestalte krijgen in het ruimtelijke ordeningsbeleid. Concreet heeft dit tot gevolg dat bij de voorbereiding van bestemmingsplannen meer aandacht moet worden besteed aan de aanwezigheid van archeologische waarden en dat in bestemmingsplannen een beschermende regeling moet worden opgenomen ten aanzien van archeologische waarden. Aandachtspunt dat uit het Verdrag van Malta voortvloeit, is dat er meer gelden beschikbaar moeten komen voor archeologisch onderzoek. Ook moet het beginsel 'de bodemverstoorder betaalt' worden doorgevoerd, in ieder geval voor wat betreft omvangrijke projecten (artikel 6 van het verdrag).

Ter implementatie van het Verdrag van Malta in de Nederlandse wetgeving is in september 2007 de nieuwe Monumentenwet in werking getreden. De kern van de wet is dat gestreefd moet worden naar behoud 'in situ' (in de bodem) van de archeologische waarden. In het geval het behoud niet mogelijk is, moet de historische (= archeologische) informatie door middel van verantwoord archeologisch onderzoek de in hun bodem aanwezige waarden worden veiliggesteld (artikel 5 Verdrag van Malta). In de Monumentenwet 1988 staat vervolgens aangegeven dat gemeenten bij het opstellen van bestemmingsplannen rekening moeten houden met de bekende en te verwachten archeologische waarden.

### Water

In 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld. De KRW beoogt de aquatische ecosystemen en waterafhankelijke terrestrische natuur voor achteruitgang te behoeden, te beschermen en te verbeteren. Een concreet doel van de KRW is een goede ecologische toestand van grond- en oppervlaktewater te bereiken. In beginsel moet dit doel in 2015 behaald zijn.

De Kaderrichtlijn Water introduceert het denken in stroomgebieden. Dat gaat uit van het simpele feit dat water zich niet houdt aan lands- en bestuurlijke grenzen, maar z'n natuurlijke loop heeft binnen stroomgebieden. Om aan de voorwaarden van de KRW te kunnen voldoen, moeten waterbeheerders binnen een stroomgebied afspraken maken en samenwerken. Het doel is uiteindelijk dat er in het stroomgebied sprake is van schoon water, waarin een gevarieerd natuurlijk leven voorkomt. De KRW stelt namelijk eisen aan de chemische (geen verontreinigende stoffen) en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater.

## Rijksbeleid

### Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)

In de nieuwe Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) (vastgesteld op 13 maart 2012) staan de plannen voor ruimte en mobiliteit. Het Rijk streeft naar een concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig Nederland. Provincies en gemeentes krijgen in de plannen meer bewegingsvrijheid op het gebied van ruimtelijke ordening.

De nieuwe Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vervangt onder meer de volgende nota's:

- de Nota Ruimte;
- de Structuurvisie Randstad 2040;
- de Nota Mobiliteit;
- de MobiliteitsAanpak;
- de structuurvisie voor de Snelwegomgeving;
- de agenda Landschap;
- de agenda Vitaal Platteland;
- Pieken in de Delta.

### Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) is op 30 december 2011 in werking getreden.

Het Barro stelt regels omtrent de 13 aangewezen nationale belangen zoals genoemd in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Deze 13 nationale belangen zijn:

1. rijkswaardewegen;
2. mainportontwikkeling Rotterdam;
3. kustfundament;
4. grote rivieren;
5. Waddenzee en waddengebied;
6. defensie;
7. hoofdwegen en hoofdspoorwegen;
8. elektriciteitsvoorziening;
9. buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen;
10. ecologische hoofdstructuur (EHS);
11. primaire waterkeringen buiten het kustfundament;
12. IJsselmeergebied (uitbreidingsruimte);
13. erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde.

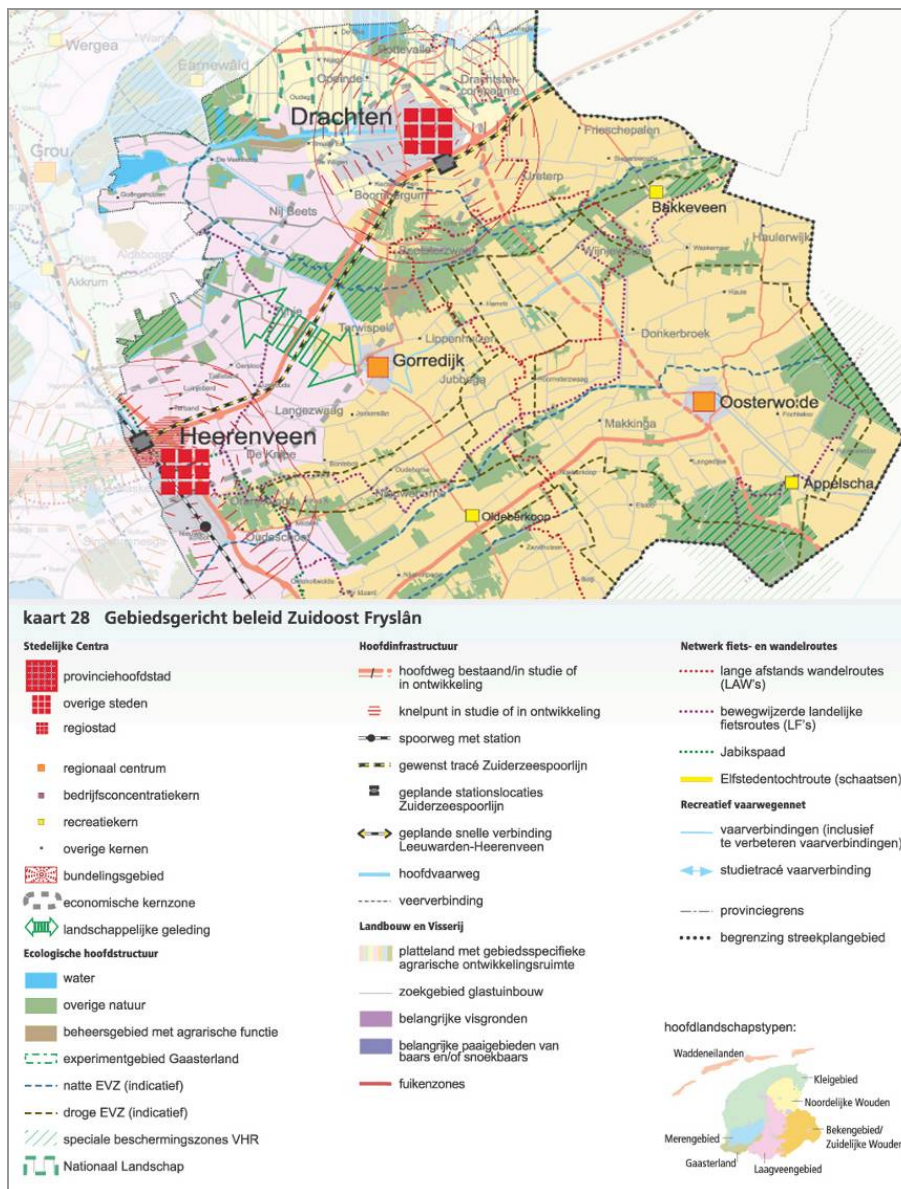
Met uitzondering van de buisleidingen zijn alle regels ten aanzien van de nationale belangen in werking getreden. Voor dit bestemmingsplan zijn de regels ten aanzien van defensie en de ecologische hoofdstructuur van belang.

## Provinciaal beleid

### Streekplan Fryslân: Om de kwaliteit fan de romte (2007)

In december 2006 is het Streekplan Fryslân door Provinciale Staten vastgesteld. Het Streekplan Fryslân: "Om de kwaliteit fan de romte" geeft de visie van de provincie weer op het ruimtelijke beleid van de provincie.

Als centraal uitgangspunt voor het ruimtelijke beleid kiest de provincie voor een ondeelbaar Fryslân met ruimtelijke kwaliteit. Een ondeelbaar Fryslân benadrukt dat stad en platteland elkaar nodig hebben en elkaar ondersteunen. Een Fryslân met ruimtelijke kwaliteit benadrukt het bovenlokale belang bij het in stand houden en verder ontwikkelen van de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van de ruimte. Het gaat de provincie daarbij vooral om het in stand houden en verder ontwikkelen van de landschappelijke kwaliteiten van Fryslân. De provincie wil een economisch sterk en tegelijkertijd mooi Fryslân. Voor het plangebied heeft dit geleid tot het hiernavolgende kaartbeeld in het streekplan.



Figuur 1. Streekplankaart 28: Gebiedsgericht beleid Zuidoost-Fryslân (Bron: Provinsje Fryslân, 2007).

De algemene beleidslijnen zijn vertaald in een indicatieve gebiedsspecifieke benadering van regio's, waarmee het concrete en uitvoeringsgerichte karakter van het streekplan Fryslân wordt onderstreept.

#### *Bodem, landschap, natuur en water*

Specifiek voor de gemeente Opsterland betekent deze verdiepingsslag van het provinciale beleid ten aanzien van bodem, landschap, natuur en water:

- Versterking van de op de beekdalen gerichte landschapstructuur. Het gaat daarbij met name om de beekdalen van de Lende (Linde), de Tsjonger (Tjonger) en het Alddijp (Koningsdiep).
- Inzetten op behoud, verdere versterking en recreatieve benutting van de specifieke kwaliteiten van het gebied. Landbouwkundige ontwikkeling staat samen met verduurzaming van de houtwallen- en elzensingelstructuur centraal.
- Nastreven herstel van het natuurlijke karakter van het beekdal bij de Linde en het Alddijp (Koningsdiep) door natuurontwikkeling en hermeandering, in combinatie met waterberging langs de benedenlopen. Dit biedt kansen voor groene en blauwe diensten door de landbouw en particulier natuurbeheer.
- Herschikken van versnipperde stukken natuur wanneer dit werkendeweg zowel voordelen voor de landbouw als voor de natuur heeft.
- Landbouwontwikkeling binnen de landschappelijke kernkwaliteiten, met inbegrip van schaalvergroting en houtteelt.
- Extensivering van de landbouw kan in sommige delen aan de orde zijn en samengaan met verbreding van de landbouw. Lage delen waar mogelijk benutten voor boezemvergroting. Voor de zone Nij Beets-Tijnje zal de wenselijkheid van een integrale gebiedsgerichte aanpak samen met de gemeente Opsterland nader worden bekeken.
- Binnen de A7-zone bestaat aandacht voor een goede landschappelijke geleiding tussen kernen, waardoor sociaal-economische dynamiek blijvend wordt afgewisseld met hoogwaardige groene en blauwe kwaliteiten. Nieuwe dynamiek wordt zoveel mogelijk geconcentreerd in en bij de kernen.

#### *Ontsluiting*

Wat betreft de ontsluiting van Zuidoost-Fryslân geldt concreet voor de gemeente Opsterland:

- De opwaardering van de N381 (Drachten-Drentse grens) tot stroomweg, die het verkeer in de regio structureert.

#### *Stedelijk bundelingsgebied drachten*

Voor de Opsterlandse kernen in het stedelijk bundelingsgebied van Drachten wordt gesteld, dat:

- Naast opvang van de plaatselijke woonbehoefte ook specifieke woonkwaliteiten ontwikkeld kunnen worden, waarmee in het hele stedelijk bundelingsgebied een compleet palet aan woonmilieus beschikbaar komt. Gedacht wordt aan een 'kwaliteitswoonlocatie' bij Ureterp en/of Beetsterzwaag met een dorps, landelijk georiënteerd woonmilieu, in combinatie met behoud en versterking van bestaande dorps- en groenstructuren.
- In het stedelijk bundelingsgebied van Drachten ruimte is voor twee nieuwe landgoederen, bijvoorbeeld op de locatie Beetsterzwaag-Ureterp.

#### Verordening Romte Fryslân

Op 28 september 2010 heeft het College van Gedeputeerde Staten van Fryslân het ontwerp van de Verordening Romte Fryslân vastgesteld.

In de Verordening Romte Fryslân worden regels gesteld die ervoor moeten zorgen dat de provinciale ruimtelijke belangen doorwerken in de gemeentelijke ruimtelijke plannen. Deze regels hebben betrekking op diverse onderwerpen, waaronder:

- hergebruik vrijkomende (niet-) agrarische bebouwing;
- nieuwe landgoederen;
- ruimte-voor-ruimte regeling;
- schaalvergroting agrarische bedrijven;
- ruimtelijke kwaliteit;
- cultuurhistorie en archeologie;
- recreatie en toerisme;
- nevenactiviteiten en aan de landbouw gerelateerde bedrijfsactiviteiten;
- glastuinbouw;
- ecologische hoofdstructuur;
- natuur buiten de ecologische hoofdstructuur;
- reserveringszones voor versterking primaire waterkeringen;
- windturbines.

Onderstaand wordt ingegaan op de belangrijkste beleidsonderwerpen voor het buitengebied.

#### *Omvang agrarische bouwpercelen*

Ruimtelijke plannen bevatten geen nieuwe agrarische bouwpercelen of percelen groter dan 1,5 hectare. Nieuwe bouwpercelen of percelen groter dan 1,5 hectare zijn alleen toegestaan wanneer het agrarisch bedrijf zorgvuldig binnen de kernkwaliteiten van het landschap is ingepast en het bedrijf qua ontsluiting en milieusituatie in de omgeving past (artikel 3.3) (zie ook het beleid aangaande de Nije Pleats (paragraaf 3.4.1 Streekplan Om de kwaliteit van de romte).

#### *Maatvoering agrarische bedrijfsgebouwen*

De goothoogte van stallen bedraagt ten hoogste 5 meter, tenzij kan worden gemotiveerd dat een grotere goothoogte inpasbaar is binnen de kernkwaliteiten van het landschapstype. Gestapelde stallen zijn daarbij uitgezonderd (artikel 7.2).

#### *Glastuinbouw*

Voor teeltondersteunend glas is een oppervlakte toegestaan van maximaal 1.500 m<sup>2</sup> (artikel 7.3).

#### *Niet-agrarische bedrijvigheid*

Bestaande bedrijven, die niet zijn gebonden aan het landelijk gebied, mogen de bestaande bebouwing uitbreiden met maximaal 15%. Een vergroting met maximaal 50% is toegestaan, indien kan worden gemotiveerd dat het bedrijf landschappelijk, milieutechnisch en verkeerskundig inpasbaar is in de omgeving (artikel 5.3).

#### *Mestverginning en agrarische activiteiten gerelateerd aan de eigen bedrijfsvoering*

Bij agrarische bedrijven kunnen bedrijfsactiviteiten worden toegestaan die zijn gerelateerd aan de eigen agrarische bedrijfsvoering, daaraan ondergeschikt blijven en worden geconcentreerd op het eigen bouwperceel. Het betreft mestverwerking en/of vergisting en bewerking van agrarische producten.



### *Nevenfuncties*

De volgende nevenactiviteiten worden toegestaan:

- detailhandel in streekproducten;
- zorg;
- natuur- en landschapsbeheer;
- lichte bedrijvigheid;
- het verzorgen en onderbrengen van dieren;
- kleinschalige horeca (artikel 7.1).

### *Kleinschalig kamperen*

Bij agrarische bedrijven, bedrijven of woningen mogen maximaal 15 standplaatsen, 15 recreatiewoningen (in de bestaande bebouwing) of 10 trekkershutten worden gerealiseerd. 25 standplaatsen zijn toegestaan als een gemeente hier beleid op maakt (aangeeft in welke gebieden dit wel/niet is toegestaan) (artikel 6.2).

### *Vrijkomende agrarische bebouwing*

Vrijkomende agrarische bebouwing kan worden benut voor wonen en zorg, recreatie, ondergeschikte detailhandel, dienstverlening en ambachtelijke bedrijvigheid. Daarbij moet de karakteristieke bebouwing behouden blijven en moeten functies in de omgeving inpasbaar zijn (artikel 1.2).

### *Ruimte voor ruimte-regeling*

In het buitengebied mogen nieuwe woningen worden gebouwd, zolang het aantal woningen per saldo gelijk blijft en het oppervlak van de nieuwe woning inclusief bijgebouwen niet meer bedraagt dan 300 m<sup>2</sup> (artikel 1.5). Deze vervangingsregeling is in beginsel niet van toepassing op karakteristieke bebouwing. Er kan een nieuwe woning worden toegestaan wanneer 1.000 m<sup>2</sup> beeldverstorende bebouwing van een voormalig agrarisch bedrijf of 3.000 m<sup>2</sup> aan kassen wordt gesloopt en de woning wordt gebouwd in een bebouwingslint (ruimte voor ruimte). De bouw van een nieuwe woning op een bestaand solitair bouwperceel is toegestaan wanneer minimaal 1.500 m<sup>2</sup> of 5.000 m<sup>2</sup> wordt gesloopt (artikel 1.6)

### *Windmolens*

Een ruimtelijk plan bevat geen bouwmogelijkheid voor (kleine) windturbines. Gedeputeerde Staten kunnen ontheffing verlenen voor kleine windturbines in landelijk gebied (artikel 10.1).

### *Grutsk op 'e Romte*

In het Streekplan Fryslân 2007 Om de kwaliteit fan de Romte worden de 'kernkwaliteiten' van het cultuurhistorische erfgoed en het landschap beschreven. Onder kernkwaliteiten wordt verstaan: die ruimtelijke eigenschappen die zo typisch zijn voor het Friese landschap, dat zij tezamen de ruimtelijke identiteit van Fryslân vormen. Het huidige Streekplan en de bijbehorende Verordening Romte Fryslân 2011 bevatten een beschrijving van welke kernkwaliteiten er zijn. Het Streekplan kondigt een nadere uitwerking en waardering aan van deze kernkwaliteiten. Deze uitwerking en waardering gaan verder dan alleen een beschrijving van kernkwaliteiten: wat is er? Er wordt ook een richting aangegeven voor de toekomst: wat willen we er mee? Deze richtinggevende uitwerking heeft de provincie Fryslân gemaakt in de vorm van het document Grutsk op 'e Romte. In Grutsk wordt de ontwikkelingsrichting bepaald. Na overleg met gemeenten en andere partners in Fryslân zullen de inhoud en de status van Grutsk worden vastgesteld door Provinciale Staten.

Het doel is behoud en verdere ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit door middel van informeren, adviseren en inspireren. Op deze wijze verwacht de provincie Fryslân de doorwerking van de provinciale belangen in ruimtelijke plannen van gemeenten, rijk en provincie binnen Fryslân te borgen.

#### Werkplan Weidevogels (2007 - 2013)

In 2006 hebben de Gedeputeerde Staten van Fryslân het Werkplan Weidevogels vastgesteld. Met het werkplan wordt ingezet op het beschermen van gebieden die vanwege de rust en openheid geschikt zijn voor weidevogels. Bij plannen en projecten die leiden tot verstoring van dergelijke gebieden en niet op een andere plek kunnen worden gerealiseerd, moet compensatie worden gezocht. Dit kan door verwerving van gronden, agrarisch natuurbeheer of een geldelijke bijdrage. Ontwikkelingen die leiden tot een verstoring van minder dan 0,5 hectare weidevogelgebied en uitbreidingen van agrarische bedrijven zijn uitgezonderd van deze compensatieregels.

## **Relevante beleidskeuzes van hogere overheden**

### **Landbouw**

Er is reeds gesignaleerd dat het aantal agrarische bedrijven afneemt als gevolg van de verdere liberalisering van de wereldmarkt. De blijvende bedrijven zullen doorgroeien en zich naar verwachting organiseren in robuuste agrarische en agrofoodcomplexen, of hun economische activiteiten verbreden. In combinatie met klimaatsverandering verwacht het kabinet grote verandering in het landelijke gebied.

Bij deze veranderingen is het rijksbeleid gericht op vernieuwd sociaal-economisch draagvlak met behoud van de sociaal-culturele identiteit en anderzijds kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering van de groene ruimte. In de Nota Ruimte wordt aangegeven dat de grondgebonden landbouw naast het produceren van voedsel een rol heeft bij de instandhouding en beheer van grote delen van de groene ruimte.

De provincie ondersteunt dit beleid vanwege de belangrijke bijdrage aan de sociaal-economische vitaliteit van het platteland, het beheer van het landelijke gebied en de Friese economische structuur. In het landelijke gebied worden buiten natuurgebieden voldoende ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw geboden. In dat verband acht de provincie een doorgroei van vitale agrarische bedrijven mogelijk, waarbij zo nodig het bouwvlak ten behoeve van de bebouwing wordt vergroot tot 1,5 hectare.

### *Ruimte voor ruimte*

De provincie signaleert dat de afname van het aantal agrarische bedrijven een ruimtelijk kwaliteitsverlies met zich meebrengt. Bij vrijkomende agrarische gebouwen wordt dan ook ingezet op een passend hergebruik, waarbij een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit plaatsvindt. Hierbij zouden de beeldbepalende gebouwen gehandhaafd worden en de beeldversturende gebouwen gesloopt. In dat verband heeft de provincie de 'ruimte-voor-ruimte'-regeling in het leven geroepen. Tevens acht de provincie een ruimer hergebruik van voormalige agrarische bedrijven mogelijk dan in eerdere beleidsstukken is vastgesteld.

### *Natuur*

Om de natuur in Europa als geheel te beschermen en te ontwikkelen, werken de lidstaten van de Europese Unie (EU) samen aan Natura 2000. Dit is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. De Nederlandse bijdrage aan dit Europese netwerk van beschermde natuurgebieden bestaat uit 162 gebieden. Nederland wijst de Natura 2000-gebieden niet in een keer aan, maar in delen, de zogenaamde tranches.

### *EHS EN EVZ*

Op rijksniveau is in het kader van de Nota Ruimte afgesproken dat het natuurbeleid wordt gevoerd door het realiseren van de ecologische hoofdstructuur (EHS) inclusief de robuuste ecologische verbindingen. De EHS is het landelijk netwerk van natuurgebieden met instandhoudings- en ontwikkelingsdoelen van soorten en ecosystemen. De EHS is opgebouwd uit kerngebieden en natuurontwikkelingsgebieden die met elkaar worden verbonden door ecologische verbindingzones (EVZ's). Onder kerngebieden kunnen natuurterreinen, landgoederen, bossen, grote waterpartijen en watergangen en cultuurhistorisch waardevol (agrarisch) landschap worden verstaan. Natuurontwikkelingsgebieden zijn gebieden die goede mogelijkheden kennen tot (een verdere) ontwikkeling van belangrijk geachte natuurwaarden van (inter)nationale betekenis.

Dit beleid moet in 2018 zijn gerealiseerd. De concrete uitvoering is bij de provincies gelegd, die de provinciale EHS precies vaststellen. Binnen de bruto-begrenzing worden de robuuste ecologische verbindingzones begrensd en opgenomen in het streekplan. Op deze gebieden rust een planologische basisbescherming, met het doel om onomkeerbare ingrepen te voorkomen.

De provincie Fryslân heeft dit beleid geïmplementeerd in het Streekplan Fryslân. Door middel van het streekplan streeft de provincie naar goede ruimtelijke condities voor instandhouding en ontwikkeling van de belangrijke natuurlijke kwaliteiten en waarden in Fryslân waardoor:

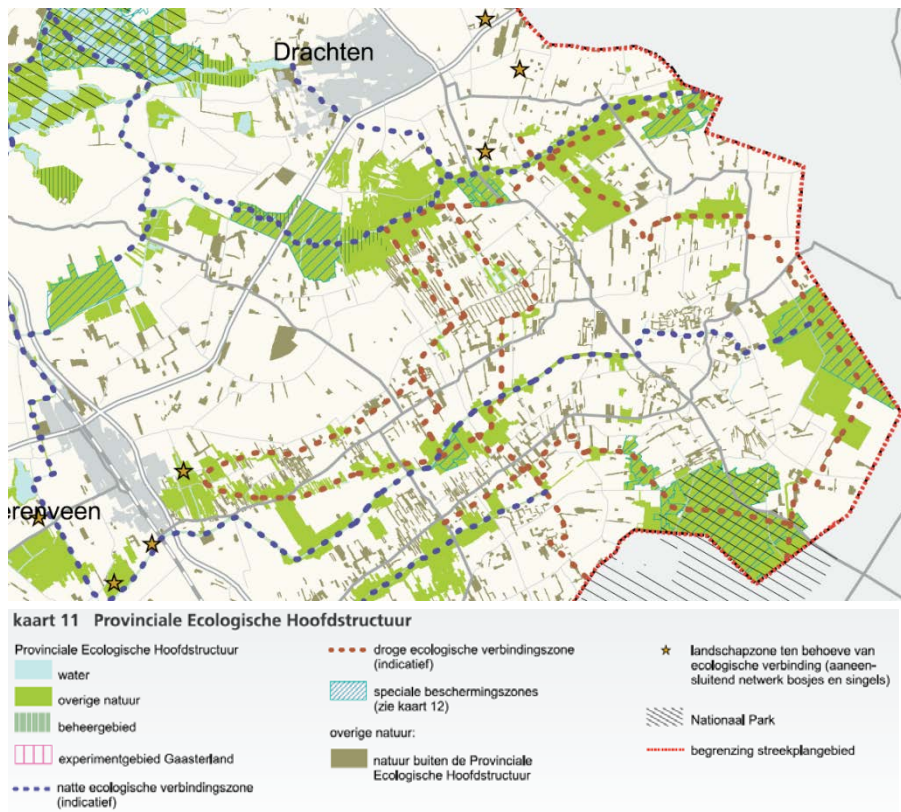
- een bijdrage wordt geleverd aan behoud van de biodiversiteit door de bescherming en ontwikkeling van ecosystemen;
- de condities voor het voortbestaan van de inheemse flora en fauna en van natuurlijke levensgemeenschappen worden verbeterd;
- de ruimtelijke kwaliteit en de leefbaarheid van Fryslân worden versterkt.

Naast de goede ruimtelijke condities is het ook van belang dat de natuurgebieden een gewenste milieukwaliteit bereiken door de inzet van het water-, milieu- en landschapbeleid. De provincie vindt het van belang dat natuur bij allerlei ruimtelijke ontwikkelingen nadrukkelijk aandacht krijgt, ook de intrinsieke waarde van natuur. In ruimtelijke planvorming wordt 'natuurinclusief' gewerkt en rekening gehouden met het leefgebied van soorten.

Daarnaast vraagt de provincie bij de inrichting (en het beheer) van de ruimte aandacht voor een bijzondere kwaliteit van Fryslân, namelijk de stilte en vrijwel ongestoorde duisternis. Voor bepaalde natuurgebieden en diersoorten zijn stilte en duisternis een vereiste en voor mensen een kwaliteit die de beleving van het landschap een extra dimensie geeft.

Gebieden aan weerszijden van het Alddjip (Koningsdiep) zijn aangegeven als natuurgebieden, waarbij op enkele plaatsen een arcering de speciale beschermingszones (op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn) aangeeft. Ook is op enkele plaatsen sprake van een beheersgebied met een agrarische functie.

De provincie zet in op de realisering en bescherming van een duurzame EHS, zoals op de onderstaande kaart is aangegeven. De samenhang van de EHS wordt versterkt door de EVZ, waaronder de robuuste natte verbinding. De EHS wordt beschermd tegen negatieve ontwikkelingen van buiten. Zo is instandhouding van de EHS gewaarborgd. Het doel is dat de EHS in 2018 gerealiseerd is.



Figuur 2.

Fragment Streekplankaart 11: Provinciale EHS (Bron: Streekplan Fryslân, 2007).

## NATUURGEBIEDSPLANNEN

De begrenzing van de EHS zal worden vastgelegd in het natuurgebiedsplan van de provincie. De provincie geeft hierin aan welke soort natuur ze waar extra wil beschermen en ontwikkelen. Aangegeven wordt welke natuur- en landschapsdoelstellingen worden nagestreefd. Het natuurgebiedsplan is een toetsingskader voor de verlening van subsidie voor de aanleg en de instandhouding van natuur (thans subsidieregelingen Particulier Natuurbeheer en Agrarisch Natuurbeheer).

## Landschappelijke kwaliteit

Rijk en provincie zetten zich samen met anderen in voor het in stand houden en verder ontwikkelen van de belangrijke landschappelijke kwaliteiten en waarden in onze provincie waardoor:

- de Friese landschapstypen en hun ontwikkelingsgeschiedenis herkenbaar blijven en de ruimtelijke kwaliteit en het identiteitsgevoel versterkt worden;
- landschap een inspiratiebron kan zijn voor nieuwe ontwikkelingen en een kernkwaliteit kan zijn voor nieuwe sociaal-economische impulsen;
- waar gewenst en noodzakelijk, geheel nieuwe eigentijdse landschappen met veel kwaliteit gerealiseerd worden.

In het gebiedsgericht beleid wordt vanaf Gorredijk richting het noordoosten (het laagveengebied) gezocht naar mogelijkheden voor verbetering van de landschappelijke geleding.

## Cultuurhistorie

In de "Nota Belvédère" (1999) wordt een visie gegeven op de wijze waarop met de cultuurhistorische kwaliteiten van het fysieke leefmilieu in de toekomstige ruimtelijke inrichting van Nederland kan worden omgegaan. Maatregelen worden aangegeven die hiervoor moeten worden getroffen. Cultuurhistorie wordt daarbij beschouwd als van wezenlijk belang voor de samenleving en de individuele burger. Het behoud en het benutten van het cultureel erfgoed voegt kwaliteit toe aan de culturele dimensie van de ruimtelijke inrichting. Gezocht dient te worden naar een nieuw evenwicht tussen behoud en ontwikkeling. Nieuwe gebruiksmogelijkheden voor oude landschappen en bouwwerken dienen te worden gezocht, omdat zonder vitale functies het cultuurhistorisch erfgoed verloren gaat.

Het beleid uit de Nota Belvédère zal naast andere relevante rijksnota's en -plannen zijn vertaling moeten krijgen in het beleid van de overige bestuursniveaus. De Nota Belvédère heeft niet de status van een wet, maar dient als bron van inspiratie voor regionaal en lokaal beleid.

## Wonen, werken en recreëren

Om hergebruik van leegstaande gebouwen te stimuleren en de mogelijkheden te benutten die nieuwbouw biedt om de kwaliteit en de vitaliteit van de groene ruimte te vergroten, vraagt het Rijk aan de provincies om een planologisch kader op te stellen voor het thema bebouwing in het buitengebied.

In het provinciale kader wordt vastgelegd welke voorwaarden worden gehanteerd inzake de mogelijkheden:

- voor hergebruik van bestaande vrijkomende bebouwing;
- om bestaande onbruikbare of niet-waardevolle bebouwing te saneren met behulp van nieuwbouw van woningen ('ruimte voor ruimte');
- voor nieuwbouw gekoppeld aan een substantiële kwaliteitsverbetering van natuur, water, landschap en/of recreatie.

De Nota Ruimte stelt dat zowel kwalitatief als kwantitatief meer ruimte moet worden geboden aan toeristisch-recreatieve voorzieningen. Concreet moet rekening gehouden worden met nieuwe vormen van recreatie en toerisme en met uitbreiding en aanpassing van bestaande voorzieningen. Het gaat daarbij ook om vergroting van de mogelijkheden voor recreatie als nevenactiviteit op agrarische bedrijven.

De provincie vindt dat het landelijke gebied primair is bedoeld voor functies die een ruimtelijk-functionele relatie met het landelijke gebied hebben. Het gaat daarbij vooral om de functies landbouw, recreatie, natuur en waterberging en bestaande woon- en werkfuncties en voorzieningen. Voor de andere nieuwe functies, waaronder nieuwe woningen, niet-agrarische bedrijven, detailhandel en andere publiekstrekkende functies, stelt de provincie de randvoorwaarde dat ruimte gezocht moet worden in of aansluitend aan kernen en dat een goede landschappelijke inpassing gewaarborgd is.

De provincie streeft ernaar de woonkwaliteiten van Fryslân, zoals rust en ruimte, landschappelijke en natuurlijke waarden, en veiligheid en woon-zorgcombinaties te benutten als sociaal-economische impuls voor Fryslân. De provincie stimuleert hiermee dat mensen uit andere provincies naar Fryslân verhuizen. Een bijkomende doelstelling is om nieuwe (landelijke) woonvormen optimaal in te zetten voor ruimtelijke kwaliteitsverbetering op het gebied van landschap, natuur, water en recreatie.

Buiten de stedelijke bundelingsgebieden<sup>1</sup> is de provincie terughoudend met het opvangen van woonmigratie door deze te beperken tot specifiek dorpse en landelijke woonkwaliteiten waar aanvullend vraag naar is. Uit de streekplankaart (figuur 2) blijkt dat een deel van de gemeente Opsterland gelegen is binnen het bundelingsgebied van Drachten. Binnen de bundelingsgebieden wordt ingezet op de concentratie van woningbouw. Ook Ureterp en Beetsterzwaag zijn vanwege hun woonkwaliteiten en oriëntatie op Drachten opgenomen in het bundelingsgebied.

#### *Regionaal centrum Gorredijk*

Gorredijk is in het gebiedsgericht beleid opgenomen als 'regionaal centrum'. Versterking en herstructurering van het karakteristieke centrumgebied en van de omliggende woongebieden is gewenst. Gorredijk heeft een specifieke functie binnen de A7-zone voor de opvang van bij het regionale centrum passende bedrijvigheid.

De provincie streeft naar kwaliteitsverbetering van recreatieve voorzieningen. De provincie wil bevorderen dat recreatie en toerisme als (nieuwe) sociaal-economische drager en als beheerder van landschap, natuur en erfgoed ten volle wordt benut. Herkenbaarheid van de Friese landschappelijke kernkwaliteiten is hierbij randvoorwaarde. Kwaliteitsverbetering vraagt in een aantal gevallen om meer ruimte, zowel voor bestaande als voor nieuwe voorzieningen. Het streekplan biedt deze ruimte.

#### *Recreatiekern Bakkeveen*

In het gebiedsgericht beleid is Bakkeveen aangeduid als recreatiekern. Hier is ontwikkelingsruimte voor dag- en verblijfsrecreatie, zowel kwalitatief als kwantitatief en passend bij de kenmerken van dorp en omgeving. Versterking in herstructurering van het centrumgebied is daarbij gewenst.

#### *Verkeer*

De provincie verwacht een sterke groei van de mobiliteit, zowel wat betreft personenvervoer als het vervoer van goederen en diensten (inclusief ICT). Er wordt gestreefd naar een optimale interne en externe bereikbaarheid van de provincie.

Voor het buitengebied van de gemeente Opsterland is van specifiek belang dat het Streekplan inzet op een verbetering van de verbinding met Drenthe en Duitsland door de N381 Drachten-Drentse grens op te waarderen tot stroomweg. Daarmee wordt het verkeer in Zuidoost-Fryslân nader gestructureerd. De provincie ziet daarbij ruimte om de eventueel op termijn groeiende behoefte aan wonen, werken en voorzieningen in de regio op te vangen. Het exacte tracé van de N381 is in het Streekplan verder niet benoemd, dit zal uitgewerkt worden in een apart tracébesluit.

#### *Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan*

Het hoofddoel van het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan (PVVP) uit 2006 is het realiseren van een duurzaam verkeer- en vervoersysteem in Fryslân:

- dat voldoet aan de verplaatsingsbehoefte van inwoners en bezoekers;
- dat voldoet aan de behoefte om goederen te transporteren;
- dat bijdraagt aan de versterking van de economie;
- dat veilig is;
- dat schade aan natuur, landschap en milieu weet te beperken.

---

<sup>1</sup> De gebieden rond de stedelijke centra Leeuwarden, Drachten, Heerenveen, Sneek, Harlingen en Dokkum.

## **Intergemeentelijk beleid**

### Structuurschets A7-zone (2003)

De Structuurschets A7-zone: "Eenheid in verscheidenheid, ruimtelijke ontwikkelingen 2000-2030", is vastgesteld door de Structuurgroep A7-zone<sup>2</sup>. De Structuurschets A7-zone is in een samenwerkingsverband met andere A7-gemeenten opgesteld, om een gemeenschappelijke visie neer te leggen alvorens het nieuwe streekplan werd vastgesteld. De gemeenteraad heeft met het stuk ingestemd.

In de visie wordt het volgende gesteld. De ruggengraat van de A7-zone wordt gevormd door de A7, die Sneek, Joure, Heerenveen en Drachten met elkaar verbindt. De economische ontwikkelingen concentreren zich rondom deze snelweg, maar hebben een uitstraling in een veel groter gebied. Samenhang tussen de economische ontwikkelingen en het omliggende landelijke gebied en het landschap (inclusief het water) noodzaakt tot een visie op een groter gebied dan de snelweg.

Iedere gemeente heeft een eigen specifieke functie binnen de A7-zone. Voor Opsterland houdt deze in dat zij in samenwerking met de gemeente Smallingerland een bijdrage levert aan de concentratie van de verstedelijking bij Drachten. Dit komt tot uiting in het gezamenlijk ontwikkelde bedrijvenpark Azeven.

De Structuurschets gaat voor de periode tot 2010 uit van de ontwikkeling van bedrijventerrein aan de zuidzijde van de A7 en in de oksel van de A7 en de N381. Ook aan de noordzijde van de A7 worden bij Drachten uitbreidingen voor bedrijven en woongebieden beoogd.

Voor de langere termijn, de periode 2010-2030, zal aan de zuidkant van Drachten gezocht worden naar ontwikkelingsmogelijkheden voor wonen en werken tussen de A7 en Beetsterzwaag. Al betreft dit ontwikkelingen op het grondgebied van de gemeente Smallingerland, de invloed van deze ontwikkeling zal wel merkbaar zijn in de gemeente Opsterland (met name het gebied Beetsterzwaag / Olterterp). Er wordt gestreefd naar een gemeenschappelijke visie met de gemeente Smallingerland voor het gebied Drachten-Zuid, deels op basis van de "Ruimtelijke Ontwikkelingsstrategie Drachten Zuid".

### Landschapsbeleidsplan Zuidoost-Friesland 2004-2014

Door de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland is, in het kader van het ROM-project Zuidoost-Friesland, het landschapsbeleidsplan (LBP) Zuidoost-Friesland 2004-2014 opgesteld. Het LBP is op 10 mei 2004 door de gemeenteraad van Opsterland vastgesteld.

In de vier gemeenten is sprake van dezelfde problematiek: de kwaliteit van het landschap in Zuidoost-Fryslân gaat achteruit, waarbij kenmerkende elementen uit het landschap verdwijnen en de onderscheidende landschappen steeds meer op elkaar gaan lijken.

#### *Landschapstypen*

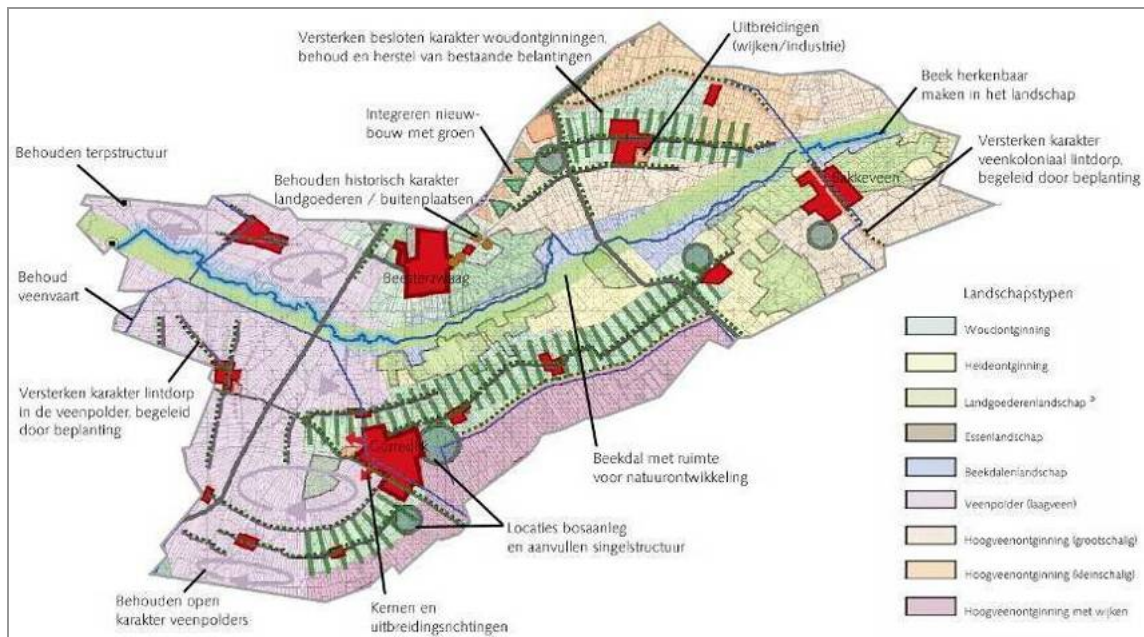
Zeven landschapstypen worden in het LBP onderscheiden, te weten: woudontginning-, heideontginning-, veenpolder- (laagveenontginning-), hoogveenontginning-, essen-, beekdal- en landgoederenlandschap.

---

<sup>2</sup> Provincie Fryslân en de gemeenten Heerenveen, Opsterland, Skarsterlân, Sneek en Smallingerland.



Het LBP speelt in op de ontwikkelingen die op het platteland spelen (veranderende agrarische bedrijvigheid, nieuwe bedrijventerreinen, woningbouw, nieuwe infrastructuur, et cetera) en formuleert landschappelijke randvoorwaarden die aan deze ontwikkelingen gesteld dienen te worden.



Figuur 3.

Fragment visiekaart Landschapsbeleidsplan Zuidoost- Friesland (Bron: LBP, 2003).

De gemeente Opsterland kiest in het LBP voor een tweedeling in het gemeentelijke ontwikkelingsprofiel; het gebied langs de A7 waar ontwikkeling van wonen, bedrijvigheid en infrastructuur mogelijk is en de landelijke tegenhanger in de rest van de gemeente, waar de ontwikkeling van natuur en landschap voorop staat. De volgende aandachtspunten staan in de gemeente Opsterland centraal:

- Voor de woudontginningen in de gemeente wordt ingezet op herstel van de bestaande singels en het benutten van kansen om nieuwe singels aan te leggen.
- De heideontginningen zijn wat landschap betreft vrij gaaf. Het beleid is erop gericht de openheid zo veel mogelijk te handhaven en uit te breiden.
- De landgoederen bij Beetsterzwaag en Bakkeveen staan onder druk van de recreatieve functie. Het duurzaam handhaven van de gebieden staat in het beleid centraal.
- De veenweiden worden doorbroken door bossen die zijn aangelegd in het kader van de ruilverkaveling Midden-Opsterland en als dorpsbos. Gestreefd wordt naar het actief verwijderen van bossen waar de openheid van het gebied wordt aangetast. Dit geldt ook voor wegbeplantingen die het gebied doorsnijden.
- De hoogveenontginningen ten zuiden van Gorredijk vormen een waardevol veenkoloniaal cultuurlandschap. De haaks op de vaart gelegen wijken moeten behouden en onderhouden worden. Ook dient de herkenbaarheid vergroot te worden.

Een apart onderdeel van het LBP is gewijd aan het beheerplan, waarin wordt ingegaan op de kwantitatieve beheermaatregelen en kosten van diverse elementen per landschapstype en gemeente. Ook zijn per gemeente de prioriteiten aangegeven per deelgebied.

## **Gemeentelijk beleid**

### Structuurplan Opsterland 2000-2010

Met het Structuurplan Opsterland 2000-2010 uit 2003 wordt richting gegeven aan de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente. Sinds de invoering van de Wro vervult het structuurplan de functie van structuurvisie.

Het plan bestaat uit twee delen. Het eerste deel van het structuurplan geeft de hoofdlijnen aan voor de toekomstige gewenste ontwikkeling rond de thema's 'Bevolking en Wonen', 'Werken en Economie', 'Voorzieningen, Recreatie en Toerisme', 'Verkeer en Vervoer', 'Water' en 'Landelijk Gebied'. In het tweede deel worden de ontwikkelingsprofielen geschetst van de verschillende dorpen. Met name het eerste deel is als input voor het Bestemmingsplan Buitengebied van belang. Het structuurplan biedt een visie op middellange termijn. Het levert geen omwenteling op. De beleidslijn van het afgelopen decennium wordt gecontinueerd.

### *Ontwikkelingsrichtingen en principes*

Voor de toekomst zet de gemeente twee ontwikkelingsrichtingen uit: bundeling van dynamiek in en rond het A7-gebied en rust en ruimte (landelijke identiteit) voor het overige deel van de gemeente. Dit leidt op de langere termijn (een globale doorkijk naar 2030) tot de volgende principes:

- Concentratie van (economische) activiteiten in de A7-zone.
- Het primaat op een natuurlijke ontwikkeling in het stroomgebied van het Alddijp (Koningsdiep).
- Het primaat op rust en ruimte en een aantrekkelijke woon- en leefomgeving in een mozaïek van dorpen op de flanken van het stroomdal.

Voor de landbouw dient voldoende ruimte geboden te worden voor verbeteringen. Opsterland blijft kiezen voor een volwaardige agrarische sector, omdat deze bedrijfstak van groot belang is. Milieu en water zullen duidelijke randvoorwaarden stellen. De gemeentelijke visie richt zich niet alleen op het behoud van goede bestaansmogelijkheden in de agrarische sector, maar ook op behoud en versterking van de landschappelijke en ecologische hoofdstructuur met de hoofdkenmerken die daar bij horen: openheid, singels, heide, dobben, landgoederen et cetera.

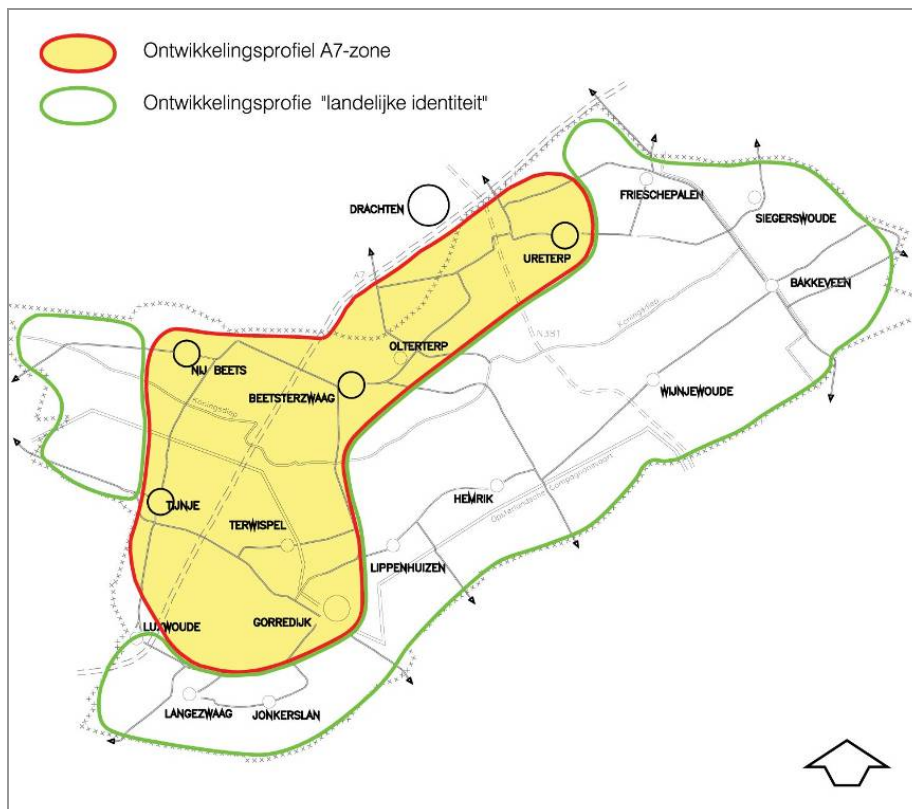
Op basis van de aanwezige landbouwkundige betekenis en de aanwezige natuur- en landschapswaarden is een driedeling gemaakt:

1. gebieden waar de landbouw de hoofdfunctie is;
2. verwevingsgebieden, waar de functies landbouw, natuur, landschap en water naast elkaar bestaan;
3. gebieden waar natuur of bos de hoofdfunctie vormt.

Volledig nieuwe vestigingen van intensieve veehouderij zijn niet mogelijk, terwijl de gemeente zich ook ten aanzien van glastuinbouw als volledige bedrijfstak terughoudend opstelt. Als vorm van bestaansverbreding zijn er mogelijkheden. Zeker is dat houtteelt niet past in het veenpolderlandschap. Overige verzoeken zullen worden getoetst aan de omgeving.

Opsterland streeft naar behoud en versterking van de bestaande natuurterreinen, natuurwaarden en het daaraan gekoppelde waterbeheer. Dit betekent dat natuurgebieden onderling zullen worden verbonden om uitwisseling van flora en fauna mogelijk te maken.

Recreatie en toerisme wordt in het structuurplan als kansrijke sector aangemerkt. Binnen het algemene ruimtelijke en sociaal-economische beleid wordt aangestuurd op een ruimtelijke kwaliteit en milieukwaliteit die gunstige voorwaarden biedt voor duurzame recreatie.



Figuur 4.  
De ontwikkelingsprofielen op hoofdlijnen.  
(Bron: Structuurplan Opsterland, 2003).

#### Welstandsbeleid Opsterland (2006)

De gemeente behartigt door middel van het welstandsbeleid het belang van een aantrekkelijke bebouwde omgeving. De gevels van gebouwen en andere bouwwerken vormen samen met de openbare ruimte de dagelijkse leefomgeving van de mensen. De verschijningsvorm van een bouwwerk is daarom geen zaak van de eigenaar alleen; elke voorbijganger wordt ermee geconfronteerd, of hij nu wil of niet.

Een aantrekkelijke, goed verzorgde omgeving verhoogt bovendien de waarde van het onroerend goed en versterkt het vestigingsklimaat en de belevingswaarde. Door middel van het welstandsbeleid heeft de gemeente de mogelijkheid om de cultuurhistorische, stedenbouwkundige en architectonische waarden die in een bepaald gebied aanwezig zijn te benoemen en een rol te laten spelen bij de ontwikkeling en de beoordeling van bouwplannen. Door deze gebiedsgerichte aanpak kan de gemeente de belangrijke karakteristieken van de bebouwing beschermen en zorgen dat nieuwe ontwikkelingen daarop voortbouwen. De gebiedsgerichte aanpak draagt eveneens bij aan een bewustere omgang met de gebouwde omgeving.

De welstandscriteria in het welstandsbeleid vormen in de eerste plaats een vangnet en dienen om bouwplannen die het aanzien niet waard zijn uit de gemeente te weren. Liever wordt gezien dat de geldende welstandscriteria worden gebruikt als opstapje voor bouwplannen. Dit om na te denken over de schoonheid van het bouwwerk in zijn omgeving.

### *Regulier welstands-ambitieniveau*

Voor het buitengebied, dat gekenmerkt wordt door open en besloten landschap, is het beleid gericht op het beheer van de bestaande situatie. Ingrijpende ontwikkelingen worden in het buitengebied niet verwacht. Wel zullen, als gevolg van de schaalvergroting in de landbouw, boerderijen hun agrarische functie verliezen. Voor het buitengebied is een regulier welstandsambitieniveau van kracht. De criteria zijn gericht op het handhaven en respecteren van de aanwezige basiskwaliteiten.

### *Bijzonder welstands-ambitieniveau*

Een beleid dat is gericht op het beheer van de bestaande situatie wordt toegesneden op het karakteristieke lint in het buitengebied. Bijzondere ontwikkelingen worden voor deze woonbuurtjes niet verwacht. Gezien de schaal en maat van de woningen in deze gebieden moet rekening worden gehouden met een uitbreidingsbehoefte. Deze uitbreidingen dienen uiterst zorgvuldig en met handhaving van de juiste verhoudingen van het bestaande gebouw te worden uitgevoerd. Gewerkt dient te worden volgens het principe van de trendsetter. Voor deze gebieden is een bijzonder ambitieniveau ten aanzien van welstand van kracht. De nadruk ligt op het handhaven van de bestaande karakteristiek en waar mogelijk het versterken van de kwaliteit. De klemtoon ligt op het handhaven en respecteren.

### Milieubeleidsplan Opsterland 2005-2015

In het milieubeleidsplan staat wat de gemeente in de periode van 2005 tot en met 2015 op milieugebied wil bereiken en voor welke aanpak zij kiest. Naast speerpunten en milieumambities bevat dit plan een overzicht van milieudoelen, uitgewerkt in concrete acties en projecten die de komende jaren hun beslag krijgen. Voor de komende jaren zet de gemeente in op de volgende ruimtelijk relevante speerpunten:

- behoud van de kwaliteiten van groen en water;
- behoud van veilige bedrijvigheid;
- toepassing van duurzame energie.

De gemeente kiest juist deze speerpunten omdat ze voor een belangrijk deel rechtstreeks voortvloeien uit de ambities van het structuurplan: het behoud van twee belangrijke kernkwaliteiten (groen en water), het behoud van leefbaarheid (o.a. veiligheid) en het stimuleren van duurzame ontwikkeling.

In het milieubeleidsplan wordt per thema (waaronder bodem, geluid, externe veiligheid en ruimtelijke ordening) ingegaan op de ambities, doelen en acties van de gemeente. De ruimtelijk relevante aspecten die in het milieubeleidsplan worden genoemd, kunnen als volgt worden toegelicht.

#### A. Externe veiligheid: behoud van een veilige bedrijvigheid

Een voorwaarde voor een leefbare gemeente is veiligheid. Burgers moeten de zekerheid hebben dat ze in een veilige gemeente wonen. Momenteel is dat zeker het geval en dat wil de gemeente zo houden. Nieuwe wet- en regelgeving op dit vlak zal strikt worden toegepast (veiligheid is niet onderhandelbaar). Veiligheid is integraal onderdeel van ruimtelijke plannen.

#### B. Ruimtelijke ontwikkeling: milieu- en duurzaamheidscriteria zijn integraal onderdeel van ruimtelijke plannen en hebben in de plannen een hoge prioriteit

Het opstellen van een ruimtelijk plan is de eerste stap in de ontwikkeling van een gebied of een locatie.

Het is het meest efficiënt en het meest effectief om de milieuaspecten zo vroeg mogelijk in het proces in te brengen, in samenhang met de andere beleidsvelden. De volgende doelen zijn door de gemeente geformuleerd:

- Milieukwaliteits- en duurzaamheidscriteria zijn integraal onderdeel van ruimtelijke plannen en hebben in de plannen een hoge prioriteit.
- In een vroeg stadium van de planvorming wordt inzicht verkregen in de gevolgen voor milieu en natuur; het bestemmingsplan wordt getoetst aan de Flora- en faunawet, de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn.
- Natuurgebieden worden beschermd.
- Het groene karakter, bepaald door natuur en agrarisch gebied, wordt behouden.
- De biodiversiteit wordt beschermd.
- De (huidige) ecologische kwaliteiten van water wordt beschermd en de waterstructuren (beken, sloten, et cetera) worden behouden en versterkt.
- De ruimte wordt zorgvuldig gebruikt.
- Nieuwe recreatie wordt vooraf getoetst op milieudruk. Milieubelastende recreatieve activiteiten worden geclusterd in minder gevoelige gebieden. De gemeente kiest voor extensieve recreatie die past bij de milieu- en natuurwaarden in het buitengebied.
- Nieuwe bestemmingen in voormalige agrarische bebouwing worden vooraf getoetst aan (in het bestemmingsplan op te nemen) milieucriteria.
- Voldaan wordt aan de wettelijke milieucriteria/richtlijnen.
- Versterking recreatie gaat niet ten koste van milieukwaliteiten (bijvoorbeeld geluid, natuur, afval).
- Opsterland blijft een fietsgemeente.
- Ernstige gevallen van lichthinder worden voorkomen.
- Vooral natuurgebieden en het dal van het Koningsdiep worden gevrijwaard van (ver)storend geluid, zoals verkeersgeluid. Ook overige gebiedsgewijze geluidhinder moet worden voorkomen of beperkt.

#### Beleidsplan verlichting gemeente Opsterland 2009-2014

Op 3 juni 2009 heeft de gemeenteraad onder de naam "Licht in de duisternis" het Beleidsplan verlichting vastgesteld. Deze notitie vloeit voort uit het Milieubeleidsplan.

Het ecologische, sociale en economische aspect van duurzaamheid combinerend komt de gemeente voor de verlichting van de gemeentelijke openbare ruimte tot het volgende centrale beleidsuitgangspunt:

aan de natuurlijke duisternis mag en moet door kunstmatige verlichting afbreuk worden gedaan indien en voor zover dit in het belang is voor:

- de veiligheid van het verkeer;
- (het gevoel van) de persoonlijke en sociale veiligheid;
- anderszins de leefbaarheid van de openbare ruimte,

mits:

- geen lichtvervuiling wordt veroorzaakt;
- geen lichthinder voor mens en dier wordt veroorzaakt;
- het energieverbruik ten opzichte van het jaar 2007 ten minste wordt verminderd met 15% in 2011, 20% in 2013 en 30% in 2020.

De huidige praktijk in het buitengebied is dat in beginsel alleen lichtpunten zijn geplaatst op plaatsen die omredenen van verkeersveiligheid speciale attentie van de verkeersdeelnemer vragen, zoals kruispunten, zijwegen en scherpe bochten. De lampen hebben vooral de functie van baken voor de geleiding van het verkeer en oriëntatie van de weggebruiker. Fietspaden in het buitengebied worden niet apart verlicht. Hierop zijn twee uitzonderingen: langs de wegen tussen Gorredijk en Lippenhuizen en Terwispeel.

De huidige situatie in het buitengebied kan worden geoptimaliseerd door onder andere onlogische en overbodige verlichtingspunten op te heffen en gebruik te maken van nieuwe technieken (zoals reflectiemateriaal en markerende LED-verlichting). Uitgangspunt blijft dat er één of indien nodig meerdere lichtmasten zijn of worden geplaatst bij T-aansluitingen, kruispunten, rotondes, linksafvakken en op (andere) plaatsen waar de voertuigverlichting van de weggebruiker in combinatie met de toegestane snelheid en de aanwezige bebording, bebakening en wegmarkering onvoldoende is om een goede inschatting van de situatie te kunnen maken.

#### Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan 2010

Het Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP): "Bereikbaar zijn en blijven" betreft een actualisatie van het GVVP uit 2001, waarin de hoofdlijnen van het verkeers- en vervoersbeleid in de gemeente is beschreven. Het GVVP bestaat uit een Beleidsplan en een Uitvoeringsplan. In het Uitvoeringsplan is onder meer een lijst met projecten opgesteld tot het planjaar 2015 en daarna.

De gemeente wil inspelen op wensen en kansen op allerlei terreinen, zoals economie, recreatie, duurzaamheid, wonen en werken. De ambitie is de leef-, werk- en recreatieomgeving verder te verbeteren en de regionale centrumpositie van Gorredijk te versterken. Om de gemeentelijke ambities waar te maken en te ondersteunen is in het geactualiseerde GVVP uitgewerkt op welke wijze het verkeers- en vervoerssysteem ingericht moet worden en hoe het dient te functioneren.

Een functionele indeling van wegen buiten de bebouwde kom is onderdeel van het verkeersbeleid. De wegen buiten de bebouwde kom hebben nog lang niet de inrichting die beoogd wordt voor een Duurzaam Veilige inrichting. De algemene beleidslijn voor de inrichting van de wegen is:

- het volgen van de kaders in het in 2006 vastgestelde PVVP van de provincie Fryslân;
- het creëren van draagvlak van de bevolking en integrale planvoorbereiding waar ook aspecten als bijvoorbeeld cultuurhistorie en landschap een rol spelen voor het inrichten van gebieden;
- het volgen van de ontwikkelingen in het upgraden van het bovenliggend (provinciaal- en rijks)wegennet;
- meenemen van inrichtingsmaatregelen over een lange tot zeer lange termijn met groot onderhoud, als de benodigde extra budgetten gevonden kunnen worden. De gemeente ziet het als een uitdaging om hierbij een beroep te doen op doeluitkeringen en andere bijdrageregelingen zoals voor Plattelandsprojecten.

#### Wonen, welzijn en zorg in Opsterland (2005)

In de notitie Wonen, welzijn en zorg in Opsterland gaat de gemeente in op de te ontwikkelen activiteiten die voortvloeien uit de veranderende wet- en regelgeving. De overstijgende doelstelling daarbij is het creëren van een kwantitatief en kwalitatief optimaal voorzieningenniveau voor de inwoners van de gemeente met een zo goed mogelijke spreiding, diversiteit en toegankelijkheid. Het is de bedoeling diensten en voorzieningen binnen de kernen te concentreren. Spreiding van de voorzieningen vindt voornamelijk plaats over de kernen en niet zozeer in het buitengebied.

Dit in nabijheid van het merendeel van de burgerbevolking. Hierbij wordt gezocht naar een geschikte onderlinge afstemming van de voorzieningen om zodoende versterkende effecten te creëren.

Op basis van de eigen taakopvatting en ambities, het wettelijke kader en de gesignaleerde ontwikkelingen komt de Gemeente Opsterland tot een aantal hoofdlijnen van beleid op het terrein van wonen, welzijn en zorg die de gemeentelijke ambitie verwoorden:

- zo lang mogelijk zelfstandig wonen<sup>3</sup>;
- voldoende aanbod van woon-, welzijn- en zorgvoorzieningen;
- goede spreiding van woon-, welzijn- en zorgvoorzieningen;
- versterken van mantelzorg en vrijwilligerszorg;
- keuzevrijheid waar het kan;
- optimale toegankelijkheid van voorzieningen;
- burgerparticipatie;
- inclusief beleid;
- gemeente als regisseur;
- een passend tempo.

#### Kansen benutten: Uitvoeringsplan toerisme en recreatie in Opsterland 2008-2010

De gemeente Opsterland heeft haar toekomstvisie op toerisme en recreatie vastgelegd in Koersen op Kansen; de kadernotitie Toerisme en Recreatie Opsterland. Koersen op Kansen is een doorkijk tot 2010 en bedoeld als leidraad voor toekomstige ontwikkelingen.

Kansen Benutten is een vervolg op de kadernotitie Koersen op Kansen en geeft aan waar de kansen liggen en welke kansen er in de periode 2008-2010 en daarna benut moeten worden. Als zodanig is Kansen Benutten een uitvoeringsplan en toetsingskader van Koersen op Kansen. De gemeente streeft er naar in het bestemmingsplan maximale ruimte te creëren voor toeristische initiatieven.

Opsterland stelt in haar ambitieniveau kwaliteit boven kwantiteit. De gemeente Opsterland draagt in de voorwaardenscheppende sfeer actief bij aan het optimaliseren van de toeristische en recreatieve mogelijkheden om zo ruimte te bieden voor de ontwikkeling van de toeristische sector. Het gaat om het behoud en ontwikkelen van een vitaal platteland. Ook in Opsterland is de landbouw niet meer de enige economische drager en grondgebruiker van het platteland. Plattelandstoerisme is een belangrijke groeisector.

Het huidige aanbod biedt talloze aanknopingspunten voor de toename van het toerisme. Dit moet in stand worden gehouden en waar mogelijk verbeterd. Het kernaanbod bestaat uit natuur, cultuur, fietsen, wandelen en varen. Hiertoe dienen aanwezige landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden te worden versterkt. Door kwaliteitsverbetering van dit kernaanbod komen er ook betere recreatieve mogelijkheden voor de eigen bewoners beschikbaar. Nieuwe ontwikkelingen zullen worden gestimuleerd met het oog op kwaliteitsverbetering.

Realisering van beleid en optimalisatie van de toeristische mogelijkheden betreft specifiek de sectoren openluchtrecreatie (met deelsectoren), verblijfsrecreatie en kwaliteit en organisatie. Binnen deze sectoren zijn de doelstellingen en hiervoor te nemen maatregelen verder uitgewerkt.

---

<sup>3</sup> Daar waar het in de hoofdlijnen van beleid gaat over 'wonen' gaat het steeds over wonen voor burgers met een beperking in combinatie met welzijn en/of zorg.

- Routegebonden recreatie: Versterken huidige route-infrastructuur, ontwikkeling van routes, opwaarderen en optimaliseren van bestaande routes.
- Dagrecreatie: Verbeteren van bestaande en nieuwe vormen van dagrecreatie zoals agrotourisme, evenementen, activiteiten op het gebied van cultuur en cultuurhistorie, en nieuwe arrangementen.
- Waterrecreatie: Aansluiten bij de 2<sup>de</sup> fase van het Friese Merenproject, het promoten en opnieuw vermarkten van de Turfroute met verbetering van toegankelijkheid en bijhorende voorzieningen, heropening Polderhoofdkanaal en stimuleren van effecten op de regio Nij Beets-Tijnje van verschillende recreatievormen, verbeteren en verbreden van mogelijkheden voor de kleine recreatievaart.
- Cultuurhistorie: In de regio Beetsterzwaag en Nij Beets initiatieven stimuleren op het gebied van de beleving van de cultuurhistorie in Opsterland.
- Natuurrecreatie: Het genieten van de natuur stimuleren en het ontwikkelen en realiseren van themaroutes.
- Kwaliteit van bestaand aanbod verbeteren en stimuleren van nieuwe particuliere initiatieven, aanbod versterken met hoogwaardige en kleinschalige aanbieders, stimuleren nieuwe vormen van kwalitatief hoogwaardige verblijfsvoorzieningen, ruimte bieden voor kleinschalige ontwikkelingen, vergroten van diversiteit en keuzemogelijkheden en inspelen op vraag naar kwaliteit en luxe.
- Het organiseren van structureel overleg binnen de toeristisch-recreatieve sector, ontwikkelen van toeristische identiteit Zuidoost-Friesland, bevorderen promotie van toeristisch product en kwaliteitsverbetering van gastheerschap.

#### Notitie Agrarische bouwpercelen en Serrestallen (2008)

De Notitie Agrarische Bouwpercelen en Serrestallen is op 10 november 2008 vastgesteld en vormt de basis voor het te ontwikkelen beleid betreffende de veranderende bouwwijzen op agrarische bouwpercelen, waaronder de opkomst van de serre- en boogstal. Bij nieuwe ontwikkelingen spelen verschillende belangen een rol, zoals de belangen van een goede en doelmatige ontwikkeling van agrarische bedrijven, afstemming op de omgevingskenmerken die niet altijd stroken met het agrarische belang en de landschappelijke integratie. Bij verzoeken om uitbreiding of aanpassing van agrarische bouwpercelen, dan wel het realiseren van (omvangrijke) bebouwing op het bouwperceel, zullen de genoemde verschillende belangen tegen elkaar afgewogen moeten worden. Concreet wordt daarbij op de volgende onderwerpen getoetst:

- streven naar een compact en doelmatig ingericht perceel;
- locatie van gebouwen en bouwperceel afgestemd op de landschappelijke structuur (voornamelijk de verkavelingsrichting);
- bedrijfsgebouwen in principe achter de woning of oorspronkelijke boerderij plaatsen;
- een diepte-georiënteerd bouwperceel (korte zijde van het bouwperceel langs de weg);
- een logische ordening van de gebouwen op het bouwperceel;
- voldoende afstand tot nabijgelegen milieugevoelige functies (met name wonen);
- ruimtelijke afstemming op de bebouwing in de omgeving;
- afscherpende beplanting/integratie in omgeving met gebiedseigen soorten;
- toepassing van gedekte kleuren.

Een deel van deze criteria kunnen door middel van het bestemmingsplan worden uitgewerkt, maar ook een deel zal via de welstandstoetsing plaats moeten vinden.



Gecombineerd ontstaat formalisering van bovengenoemde criteria, waardoor een adequaat en eenduidig toetsingskader voor aanpassingen en/of uitbreidingen van het agrarisch bouwperceel ontstaat.

Er doen zich de laatste jaren ontwikkelingen voor op het punt van agrarische bebouwing die een nieuwe afweging vragen. Dat geldt onder andere voor stallen bij veehouderijbedrijven. Zo worden sinds enkele jaren in een aantal gemeenten serre- en boogstallen toegestaan in de veehouderij.

Een serre- of boogstal heeft bedrijfstechnisch grote voordelen. Het heeft echter ook een keerzijde; het is een bouwvorm die zich in ruimtelijke zin niet gemakkelijk voegt in het landschap. De gebouwen zijn ook minder duurzaam dan traditionele stallen. Bovendien treden door de open constructie bij donker sterke lichteffecten op.

De toelaatbaarheid van serre- en boogstallen vraagt een nadere afweging, die in de notitie is uitgewerkt. Er wordt gekozen voor een terughoudend beleid ten aanzien van de toelaatbaarheid van serre- en boogstallen:

- De serre- en boogstallen worden alleen toegestaan ten behoeve van volwaardige agrarische veehouderijbedrijven (agrarisch bouwperceel > 1,5 ha). Realisering van een serre- of boogstal moet noodzakelijk zijn voor een doelmatige agrarische bedrijfsvoering.
- De serre- en boogstallen zijn niet toegestaan in of nabij natuurgebieden en in gebieden met hoge landschappelijke waarden.
- De serre- en boogstallen mogen geen hinder opleveren voor de omgeving. Het gaat daarbij zowel om visuele hinder als lichthinder.
- De serre- en boogstallen moeten landschappelijk in de omgeving worden ingepast, waarvoor nadere voorwaarden kunnen worden gesteld.

Om deze restricties gestalte te geven, zullen deze stallen in het bestemmingsplan buitengebied zijn toegestaan door middel van een ontheffing.

#### Kadernotitie Vrijkomende Agrarische Bebouwing (2005/2007)

De gemeenteraad heeft op 11 juli 2005 ingestemd met de in de "Kadernotitie Vrijkomende Agrarische Bebouwing" gekozen lijn ten aanzien van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). De betreffende notitie gaat in op de vraag hoe leegstaande boerderijen kunnen bijdragen aan een vitaal platteland. Aanleiding is de jaarlijkse daling van het aantal agrarische bedrijven.

Voor de leefbaarheid van het platteland is het noodzakelijk gebleken om meer ruimte te creëren voor de functies wonen, werken, zorg en recreatie. Zorgvuldigheid is hierbij geboden om zo bijvoorbeeld de verrommeling van het platteland tegen te gaan. Bij het toestaan van nieuwe functies dient te worden gekeken naar de aard en de omvang van de betreffende functies in relatie tot de ligging van het gebied. De Kadernotitie Vrijkomende agrarische bebouwing biedt hiervoor het afwegingskader.

De gemeenteraad heeft op 3 december 2007 ingestemd met een aanpassing van de genoemde kadernotitie. Deze aanpassing was noodzakelijk als gevolg van de provinciale reactie op de notitie van 2005 en enkele nieuwe ontwikkelingen, waaronder het Streekplan Fryslân 2007 en de gebundelde inzet van de 'ruimte-voor-ruimte'-regeling.

Het beleid uit de aangepaste kadernotitie aangaande vrijkomende agrarische bebouwing is in het bestemmingsplan doorgevoerd. In het beleid worden verschillende functies na ontheffing toegestaan als nevenactiviteit naast het agrarisch bedrijf in het kader van functieverbreiding. Dezelfde beoordelingscriteria worden toegepast die voor het provinciale VAB-beleid gelden. Beoordeling vindt plaats op basis van het bebouwingstype en locatie van het agrarisch bedrijf.

#### Notitie Paardenhouderij (2008)

De Notitie Paardenhouderij is op 10 november 2008 vastgesteld. In de nota is ingegaan op de vestigingsmogelijkheden van diverse soorten paardenhouderijen in de gemeente. Hiertoe is een toetsingskader opgenomen aangaande het toestaan van hobbymatige en bedrijfsmatige paardenhouderij. Voor alle verschillende soorten paardenhouderijen geldt dat een landschappelijke inpassing essentieel is waarbij de bebouwing zoveel mogelijk wordt geconcentreerd en afscherming naar de omgeving plaatsvindt door middel van gebiedseigen beplanting. De verschillen manifesteren zich per paardenhouderij met name in de grootte van het bouwperceel, type gebouwen, verkeersaantrekkende werking en de toegestane activiteiten.

#### **Overige relevante stukken**

Gebiedsvisie Koningsdiep; Raamplan Landinrichting Koningsdiep

De Gebiedsvisie Koningsdiep is de basis van het Raamplan Landinrichting Koningsdiep. In het raamplan worden de wenselijk geachte maatregelen en voorzieningen voor het landinrichtingsgebied Koningsdiep op hoofdlijnen genoemd. Realisatie van het raamplan vindt plaats door het uitvoeren van een aantal deelplannen, de zogenaamde uitvoeringsmodules. De eerste hiervan, voor het gebied tussen de Poasen en het Weinjeterper Schar, is vastgesteld en zal vanaf 2009 worden uitgevoerd.

In het Raamplan zijn een aantal maatregelen op verschillende terreinen voorgesteld:

#### Water

- herstel van het beekdal;
- herstel van de koppeling tussen boven-, midden- en benedenloop van het Alddijp
- hermeandering van de beek;
- meer stroming in de beek door natuurlijker peildynamiek;
- mogelijkheden van waterberging;
- verbeteren van de waterkwaliteit in de beek en het aangrenzende gebied;
- water voor landbouw en natuur;
- goede productieomstandigheden voor een duurzame landbouw;
- geen gevolgschade voor de landbouw door de maatregelen voor beekdalherstel;
- versterking van het oorspronggebied van het Alddijp;
- tegengaan van verdroging en verzuring in natuurgebieden.

#### Natuur

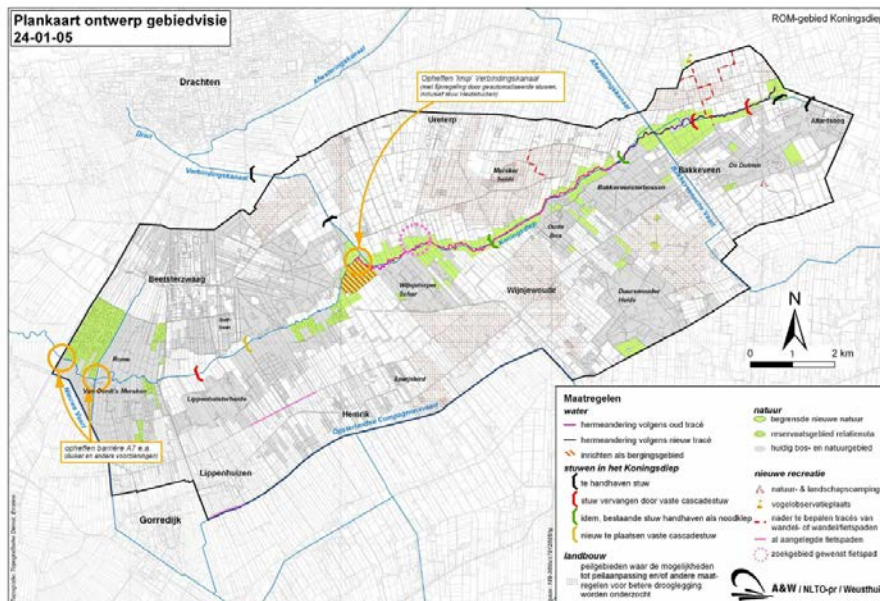
- invulling 500 hectare nieuwe natuur binnen de EHS, merendeels langs het Alddijp;
- uitwerking geven aan een plan voor EVZ's.

#### Landbouw

- het in stand houden van een agrarische bedrijfstak die economisch, ecologisch en sociaal-maatschappelijk duurzaam van karakter is.

## Recreatie

- recreatieve functie in het landinrichtingsgebied Koningsdiep kwalitatief in stand houden en waar mogelijk verbeteren.



Figuur 5.

Plankaart ontwerp gebiedsvisie Koningsdiep (bron: Raamplan Koningsdiep).

In de eerste uitvoeringsmodule zijn concrete maatregelen uitgewerkt per thema, zoals het opheffen van de knip (dam) bij het Verbindingskanaal en de barrières bij de A7 om het functioneren van het beekdal te herstellen.

## Waterplan Opsterland 2008-2011

De gemeente Opsterland en het Wetterskip Fryslân hebben in 2008 het Waterplan Opsterland 2008–2011: “Wetter yn ‘e Wâlden” opgesteld. Hierin wordt door beide partijen beschreven hoe zij de komende jaren met het water willen omgaan.

Door dit Waterplan is een grotere samenwerking ontstaan tussen de gemeente en het Wetterskip Fryslân. Dat willen beide partijen in de toekomst nog verder optimaliseren. Andere belangrijke doelen uit het Waterplan zijn het inrichten van een veilig en duurzaam watersysteem en een goede uitvoering van het waterbeleid tegen de laagste maatschappelijke kosten.

Aan het Waterplan is een maatregelenplan gekoppeld. Deze maatregelen worden waar het kan gezamenlijk uitgevoerd en daar waar nodig door één van beide partijen. Gemeente Opsterland gaat de komende jaren onder andere maatregelen nemen om schoon hemelwater niet weg te laten lopen via het riool (afkoppelopgave) en gaan ze onderzoeken hoe verontreiniging van hemelwater bij verharde oppervlakken (daken en wegen) voorkomen kan worden. Daarnaast gaat Wetterskip Fryslân samen met de gemeente onderzoeken hoe de zuivering van het afvalwater op de rioolwaterzuivering van Gorredijk kan worden geoptimaliseerd.